
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Leinonen, Teemu

Pedagogista tieto- ja viestintäteknologiaa: laadukasta ja reilua

Published in:
SeOppi

Published: 01/03/2018

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Please cite the original version:
Leinonen, T. (2018). Pedagogista tieto- ja viestintäteknologiaa: laadukasta ja reilua. *SeOppi*, (1).

This material is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

KUVA: LUNA LEINONEN-BOTERO

Pedagogista tieto- ja viestintäteknologiaa: laadukasta ja reilua

Muotoiluopiskelijoille kerrotaan usein tarinaa kehittyvässä maassa olleesta kylästä, jossa naiset joutuivat päivittäin kävelemään useita kilometrejä kaivolle ja kantamaan sieltä veden koteihinsa. Parantaakseen naisten asemaa kylään rakennettiin vesijohtoverkko, jotta jokaiseen taloon saatiin juokseva vesi. Mitä suunnittelijat eivät tienneet oli yhteisöä riivaava perheväkivalta. Naisten matka kaivolle, ja kotiasioista keskusteleminen muiden naisten kanssa, oli monelle naiselle päivän tärkein hetki – mahdollisuus jakaa arjen huolia ja kysyä neuvoa. Vesijohtojen rakentamisen myötä, naiset jäivät kotiensa vangeiksi. Tarinan opetus on tietenkin, että usein suunnittelija voi hyvää tarkoituksensa saada aikaiseksi pahaa ja ainoa tapa päätyä hyviin suunnitteluratkaisuihin on ymmärtää laaja-alaisesti niiden ihmisten arkitodellisuutta, tuntemuksia ja sosiaalisia rakenteita, joihin suunnittelu vaikuttaa.

2000-luvun alun oppimisympäristöjen kehittämisen huumassa moni verkko-oppimisympäristön tarjoaja kertoi tuotteensa olevan pedagogisesti neutraali. Voiko oppimisympäristö, verkko-oppimisympäristö tai opetukseen ja oppimiseen suunniteltu tieto- ja viestintäteknologia olla pedagogisesti neutraali? Ei voi. Jokainen suunnittelupäätös, jonka teemme perustuu jonkinlaiseen ymmärrykseen ihmisistä, ihmisten toiminnasta, yhteisöistä ja yhteiskunnasta. Samalla kun suunnittelemme oppimisympäristöä ja siinä käytettäviä välineitä, unelmoimme jostakin paremmasta, jostakin sellaisesta oppimisen maisemasta, jonka halusimme nähdä tulevaisuudessa.

Minulle, oppimisympäristöjen tutkijana erilaisten suunnitteluratkaisujen pohtiminen on päivittäistä työtäni. Kävellessäni Aalto-yliopiston kampuksella en voi olla miettimättä millaiseen maailmaan sen rakennukset on 60-luvulla suunniteltu. Mieleeni tulee kuva sodan käyneistä ja sotakorvaukset hoitaneista miehistä, jotka ovat ryhtyneet rakentamaan uutta Suomea. Ajattelua on hallinnut näkemys, että jos tietty organisaatiomalli oli hyvä sodassa, lienee se hyvä myös yliopistolle. Johtaja komentaa ja alaiset tottelevat.

Viitteitä tästä maailmasta voi nähdä esimerkiksi loputtomalta näyttävässä kapeassa portaikossa, joka johtaa silloiseen rehtorin

toimistoon. Jos opiskelijalla oli asiaa rehtorille, tuli opiskelijan kiivetä 54 porrasta päästäkseen koputtamaan rehtorin ovea. Kiivetessä portaita opiskelija varmasti ehti miettimään, kuinka tärkeä mieltä askarruttava asia oikein olikaan. Jonkun kiukkukin saattoi jo matkalla laantua. Ihmistä ymmärtävänä arkkitehtina Alvar Aalto on kuitenkin suunnitellut 32. portaan tasolle tasanteen, josta johtaa ovi ulos, kohti kirjastoa. Tätä poistumistietä hyödyntäen opiskelija saattoi myös perääntyä matkaltaan rehtorin puheille, säilyttäen kasvonsa muiden opiskelijoiden silmissä. Ajankuva.

Kuten rakennukset, myös tieto- ja viestintäteknologia on aina suunniteltu johonkin tarkoitukseen ja kulttuurihistorialliseen aikaan ja paikkaan. Jos tarkoituksena on tukea tutkimalla hyväksi havaittuja menetelmiä ja käytäntöjä, eli hyvää pedagogiikkaa, tulee suunnittelijan tuntea alan tutkimusta. Toisaalta, edes pedagogiikan tunteminen ei riitä. Tämän lisäksi suunnittelijan tulee ymmärtää koko opetuksen ja oppimisen toimintaympäristöä. Hänen on hyvä olla perillä koulutusjärjestelmässä tapahtuvista muutoksista ja ymmärtää siinä vallitsevia valtarakenteita. Hänen pitää olla kiinnostunut yhteiskunnallisista ja globaaleista megatrendeistä. Kuten Alvar Aallon, hänen tulee ymmärtää ihmistä tässä ympäristössä.

Viimeaikainen tutkimus on osoittanut, että uteliaisuus, mielikuvitus, sitkeys ja avoimuus uusille kokemuksille ovat olennaisia ominaisuuksia elämässä pärjäämiselle. Samansuuntaisesti kotoinen opetussuunnitelmamme korostaa tavoitteissaan laaja-alaista osaamista. Peruselementit ja tavoitteiden saavuttaminen ovat kuitenkin vain lähtökohtia. Niiden lisäksi tarvitsemme sellaisen yhteiskunnan ja rakenteet, jossa kaikilla on loputtomasti mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja löytää elämänsä tarkoitus.

Ilman tutkimustakin tiedämme, että opimme niitä asioita, joita harjoittelemme. Tieto- ja viestintäteknologian tutkimuksessa, suunnittelussa ja käytössä tulisikin aina kysyä, tukeeko uusi laite hyviä pedagogisia käytäntöjä ja viekö se osaltaan kohti opetuksen tavoitteita. Tieto- ja viestintäteknologialta tulee kysyä, miten sen kanssa opitaan? Tukeeko se uteliaisuuden, mielikuvituksen ja sitkeyden kehittämistä? Teknologian äärellä

tulee myös pohtia, luoko se tietä avoimuu-delle uusia kokemuksia kohtaa? Laadukas tieto- ja viestintäteknologia pystyy tähän.

Oppimisympäristöä ja niissä käytettävää teknologiaa voi pohtia myös laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehysessä. Niihin liittyen on järkevä kysyä, kuka sen käytöstä hyötyy, kuka saa mitä, kuinka paljon, milloin ja missä muodossa? Digitaalisessa ympäristössä asiaa kannattaa miettiä esimerkiksi liittyen dataan, oppilaista kerättävään tietoon. Laajassa viitekehysessä teknologian tulee olla reilua.

Kun kylän naisten vedenhaulla on erityinen sosiaalinen arvo, jonka vesijohdon rakentaminen tuhoaa, ei oikea ratkaisu ole olla rakentamatta vesijohtoa. Molemmat ongelmat tulee ratkaista samalla kertaa. Vastaavasti, jos joku teknologia parantaa jotakin pedagogista käytäntöä, mutta samalla tuottaa tuhoa toisaalla, ei sitä pidä hyväksyä sellaisenaan. Molemmat asiat tulee ratkaista yhdellä kertaa, ihmislähtöisesti.

Ai niin. Aalto-yliopiston nykyinen rehtori ei työskentele edellä mainitun portaikon yläpäässä. Häntä näkee melkein päivittäin opiskelijoiden suosimassa lounasravintolassa ja erilaisissa yhteisissä keskustelutilaisuuksissa. Nykyisellä rehtorilla ei ole edes työhuonetta vaan hän työskentelee avokonttorissa. Ovi toimistoon aukeaa sähkölukolla. Oman aikansa kuva tämäkin. ■

